

**„БИЛКИТЕ – ИНТЕРЕСНИ И ПОЛЕЗНИ“ – ЗАНИМАНИЯ ПО ИНТЕРЕСИ В
ГРУПА ЗА ЦЕЛОДНЕВНА ОРГАНИЗАЦИЯ НА УЧЕБНИЯ ДЕН**

Янка Александрова Лазарова

Първо основно училище „Св. Св. Кирил и Методий“, Гоце Делчев

**"HERBS – INTERESTING AND HELPFUL" – ACTIVITIES OF INTEREST IN A
GROUP FOR ALL-DAY ORGANIZATION OF THE SCHOOL DAY**

Yanka Aleksandrova Lazarova

First primary school “St. St. Cyril and Methodius”, Gotse Delchev

Abstract: This article is a development on the topic "Herbs - interesting and helpful", discussed in classes for activities of interest in a group for all-day organization of the school day 5th grade.

The chosen topic aims to enrich students knowledge of medicinal plants and to acquire skills to navigate the wide variety of herbs - to recognize and use them in the most correct way. Preliminary preparation is related to work on a project on "Making a business card for a medicinal plant." The real part of the interest activities becomes real fun for the students. The fifth-graders present their projects with arguments, show the acquired knowledge for recognizing medicinal plants, compose stories related to them, and pick herbs with the help of the programmable robot Ozobot. The entertaining and practically useful activities end up with a tea party.

The application of play activities and the use of modern technologies leads to additional enrichment of students, as they receive not only knowledge about medicinal plants, but learn to use them in real life.

Key words: herbs, project, game, Ozobot, tea party, activities.

Правото на образование представлява фундаментално човешко право и е основен фактор за обществен и личен просперитет, а една от основните цели на новото хилядолетие е качествено образование. За да се подобри качеството на образованието е въведена целодневна организация на учебния ден. Тя включва провеждането на задължителните учебни часове по училищния учебен план и дейности по самоподготовка, занимания по интереси и организиран отход и физическа активност. За да не бъдат самоцел и за да не са лишени от смисъл, часовете по време на ЦОУД трябва ефективно да се интегрират, рационално да се използват в процеса на преподаването и ученето, така че училището да бъде привлекателно за учениците, те с желание да участват в обучението и да овладеят нужните компетентности.

По-големите ученици посещават групите за целодневно обучение предимно за подготовка на уроците. Освен разбиране и правилно решаване на учебните задачи, идвайки в групата, учениците знаят, че ще бъдат изслушани и разбрани, ще се срещнат с приятели, с които могат да поговорят и поиграят. Това обикновено се случва в часовете за занимания по интереси и организиран отход и физическа активност. Заниманията по интереси в целодневната организация на учебния ден са ресурс, който с богатство от дейности създават условия за приобщаване на ученици с различни обучителни

възможности, културни нагласи към образователния процес и училищния живот, провокира интереса у тях да търсят и да посещават тези дейности, като по този начин ги мотивира да посещават редовно училище и да се стремят към напредък [1]. Поради различията по отношение на практическите и познавателни възможности на учениците в групите за ЦОУД, е необходимо и осигуряване на различни варианти, методи и подходи за обучение. Основно това става чрез проектни, групови и екипни форми на работа, като учениците имат възможност сами да търсят, откриват, селектират и представят новата информация. Учителите се насочват към методики за използване на метода „учене чрез откриване“, стратегията в обучението, реализиране на ефективни вътрешнопредметни и междупредметни връзки и способности за формиране на ключови компетентности, за решаване на реални проблеми. От друга страна свободата на действията в часовете за занимания по интереси и възрастовите познавателни характеристики на учениците дават възможност те да осъществяват самостоятелна познавателна дейност. Познавателният интерес се характеризира като „сложно отношение на ученика към предметите и явленията, в което е изразен стремежът му към сериозно и задълбочено изучаване и опознаване на съществените им свойства“[2]. В процеса на обучение познавателният интерес се проявява в отношението на обучаваните към ученето и в желанието им да се включат в различни познавателни дейности. Наличието на познавателни интереси у учениците съдейства за повишаване на тяхната активност по време на заниманията по интереси, за подобряване на качеството на усвоените знания, за формиране на положителни мотиви за учене и активна жизнена позиция, което от своя страна води до повишаване на ефективността на процеса на обучение. „Познавателният интерес има своя специфика на различните етапи от възрастовото развитие на учениците, но при всички случаи по-ранното му формиране е гаранция за по-успешни резултати от учебно-възпитателната работа“[3]. Съществуват различни методи и прийоми, които позволяват учебното съдържание да окаже влияние на формирането и развитието на познавателните интереси на учениците. Според някои изследователи, „интерес предизвиква и поддържа материал, който е нов, непознат, носи елемент на занимателност, впечатлява учениците и ги заинтригува“[4]. Това е в основата на мотивацията ми за търсене на теми за повишаване на интереса на учениците към заниманията по интереси и засилване на интереса им към тези часове.

Споделената добра педагогическа практика представлява разработка на темата „Билките – интересни и полезни“, реализирана в два часа за занимания по интереси в група за ЦОУД 5 кл. Една от основните задачи, които съм си поставила с тази тема, е да провокирам активността на учениците и по интересен и достъпен начин постепенно да разкрият редица факти за различните растения, за свойствата и приложението на билките около нас, за огромната роля на природосъобразния начин на живот за здравето на хората. Дейностите по темата са:

- Игра „Хвани билковия бонбон“
- Представяне на проекти „Да направим визитка на лечебно растение“
- Игра „Разпознай билките“
- Игра „Съчинете история с билки“
- Дейности с програмируем робот Ozobot
- Чаено парти

С избраната тема пред учениците се поставят следните цели:

1. Образователни
 - Използване на придобитите знания в реални ситуации
2. Възпитателни
 - Възпитаване на положително отношение към лечебните растения и засилване интереса на учениците към народната медицина

3. Практико–приложни

- По-добро усвояване и използване на природосъобразни начини за предпазване от болести и тяхното лечение

Компетентности като очаквани резултати

- Учениците знаят и прилагат знанията си за лечебните растения в реална среда

Прилагането на нови методи и използването на съвременни средства прави ученето интересно и достъпно, а учениците – активни и отговорни към процеса на собственото си обучение. Един от съвременните методи на преподаване е учене, базирано на проекти. Ученето по този начин довежда до по-добро ангажиране, насърчава креативност и учене през целия живот. Предварителната подготовка по темата е свързана с работа по проект „Да направим визитка на лечебно растение“. Учениците изработват визитка на лечебно растение, използвайки следния модел:

- Наименование
- Естествено находище на растението
- Описание на цветове, стъбла, корени
- За какво се използва в народната медицина

Всеки проект трябва да осигурява на учениците възможност за изграждане на компетенциите като критично мислене, умения за сътрудничество и общуване, творчество и иновации, които ще им послужат добре в училище и в живота. Включването на учениците в проектната дейност, където те имаха възможност да разгънат изследователските си умения, проявят инициативност и творчество и да аргументират позицията си, им донесе истинско удовлетворение и радост.

Уводната част от заниманията по интереси започва с дейност за съсредоточаване и активизиране. „Хвани билковия бонбон“ е игра в която учениците застават прави в кръг около масите. Дясната ръка е встрани, с обърната нагоре длан (в която е поставено билково лукче), лявата – с палец и показалец, насочени надолу. С лявата ръка учениците се опитват да хванат бонбона на другарчето вляво, с дясната – да избягат да им хване бонбона от дланта другарчето вдясно. После сменят посоката. Игровата дейност, като желана дейност от учениците се оказва сигурно средство за повишаване на тяхната активност във всички организационни форми на обучение.

Фигура 1. Игра „Хвани билковия бонбон“

Основната част от заниманията по интереси продължава с мотивирано представяне на темата. Учителят представя на учениците растението здравец и те назовават сродни на него думи. Стига се до извода, че най-важно за човека е здравето. Вниманието на учениците се насочва към различни химични продукти, които се използват за лечение и

вредата която те много често оказват върху човешкия организъм. За да ги провокира да бъдат здрави и да разчитат повече на природните продукти се съобщава темата на заниманията по интереси. Води се беседа върху първите цивилизации (Шумерско царство, Асирийско, Вавилонско) и практиките за лекуване с билки, които историята пази. Говори се и за един от първите източници за практиките на билколечение у нас – производението „Шестоднев“ на Йоан Екзарх. Прави се връзка с днешните времена и в кои области се използват билките. Дават се примери за приложението на билки в медицината, кулинарията и козметиката. Съобщават се интересни и любопитни факти, които засилват интереса към темата.

Същността на практико-приложната част продължава с представяне на работите по проект „Да направим визитка на лечебно растение“. За създаването на вътрешна мотивация за активно участие в заниманията по интереси, освен интереса към темата, за учениците е важно резултатите от вложения труд да бъдат презентирани и оценени. Голяма част от децата се амбицират да участват в определена дейност или проект, ако знаят, че крайният резултат ще стане обект на обществено достойние – ще се представи в училище пред останалите ученици и учители.

Заниманията продължават с играта „Разпознай билките“. В нея учениците са разделени на групи. Всяка група получава по четири бурканчета с билки. За определено време трябва да разпознаят билките, да поставят етикет с наименованието на съответното бурканче и да определят в кои области се използват (медицина, кулинария, козметика).

Фигура 2. Игра „Разпознай билките“

Играта е ключов процес при опознаването на света, тя има своята роля както като развиваща така и като образователна. От най-ранна детска възраст играта е основна форма на контакт със света. Това е начинът, чрез който децата опознават себе си, комуникират, учат, забавляват се. Играта трябва да бъде част от живота на човек, независимо от неговата възраст, защото тя спомага за сваляне на напрежението. Играйки, учениците се научават да разпознават различни видове билки.

Съчиняването на история с билки е следващата дейност от заниманията по интереси. В нея учениците отново по групи съчиняват истории, свързана с билки. Правят се разяснения, регламентира се време и всяка група получава работен лист за съчиняване на история - лист, разграфен на 6 части. В историята задължително трябва да има включени герои, задача, препятствие, помагач, главно действие и финал.

Работен лист. Създайте история с билки

Герои	Задача	Препятствие
Кой им помага?	Главно действие	Финал

Децата попълват и измислят съдържание на всяка кутийка. (Може и да ги рисуват). След това ги свързват и ги представят. Целта на играта е участниците групово да „преживеят“ една история, която те самите измислят, като си помагат. Също така се използва за развиване на темата за приятелството между хората и как приятелите си помагат един на друг както е и при растенията. Допълнително може да се използва и за създаване на отношение към опазване на богато биоразнообразие и как всичко в природата си има място и цел.

Фигура 3. Игра „Съчинете история с билки“

След като учениците представят своите истории, учителят споделя неговия вариант на играта „Съчинете история с билки“.

Работен лист

<u>Герои</u> Учениците от група за ЦОУД 5 кл.	<u>Задача</u> Да съберат букет от 5 билки	<u>Препятствие</u> Посоката в която се движи робота
<u>Кой им помага?</u> роботчето Озобот	<u>Главно действие</u> Събиране на билки	<u>Финал</u> Чаша чай с приятели

В съвременната педагогическа практика все по-често се прилага и компетентностният подход. Наивно и несериозно е да се мисли, че един учител, колкото и компетентен да е той, би могъл да развива цял комплекс от компетентности. Но при добре структурирана и ефективно организирана дейност, прилагайки комплексен подход и въздействие, отчитайки различни фактори и взаимодействия, би могъл да повлияе значително върху този комплекс. Нещо повече, би могъл да постигне високи резултати не само в извънкласната, но и в учебната дейност – именно поради ефекта на обратното взаимодействие: усвоените знания и умения в учебната работа намират приложение в извънкласната дейност за развитие на онези потребности и интереси на личността, които

поради различни причини не могат да бъдат удовлетворени в клас. И обратно – удовлетворените потребности в извънкласната дейност, развитието на творчески или други способности и умения в нея са мощен стимул и средство за мотивация в учебната работа. Така училището създава условия за качествена и ефективна личностна познавателна и духовна реализация, превръща се в „свое“ място, на което ученикът принадлежи и където е най-истински. Превръща се в наистина привлекателна и желана територия.

Използването на иновации в процеса на преподаване и учене, вкл. и технологични, допринася в голяма степен за повишаване на мотивацията за активна работа. В следващата ученическа дейност от заниманията по интереси, с помощта на програмируемия робот Ozobot, учениците трябваше да съберат букет от 5 билки - жълт кантарион, шипка, плод ягода, мащерка, риган, с които ще приготвят вкусен и полезен чай. Чрез интегриране на дейностите по STEM в учебните области на децата се предоставя възможност за развитие на умения, необходими за адаптация в динамично развиваща се прагматична и технологична среда. Уменията, разработени чрез STEM им осигурява стабилна основа за успех, както в училище, така и в реалния живот.

Занятието приключва с чаено парти. Учениците, които не са получили писмена похвала по време на занятията приготвят и сервират чай на тези, които са получили. „Щастието е чаша чай с приятели“ – всички се наслаждават на това щастие.

Фигура 4. „Чаено парти“

Целите на реализираната добра педагогическа практика са постигнати. Прилагането на т. нар. активно учене в часовете за занимания по интереси води до това, че учениците придобиват умения да се ориентират в голямото разнообразие от лечебни растения и да могат да ги използват по възможно най-добрия начин. При необходимост да могат да постъпят правилно и да бъдат уверени и сигурни в действията си.

Учителите, дори и за момент не трябва да спираме да генерираме нови идеи и подходи, които да спомогнат за провокирането на ученическия интерес и любознателност. Всеки един ученик има свои цели, мечти и амбиции, без значение от неговата възраст, а нашите трябва да бъдат насочени към максималното насърчаване на умствения и творческия им потенциал, да създадем у младото поколение желание и жажда за откриването на нови светове, чрез изучаването на темата за билките. Високи резултати в процеса на обучение, възпитание и социализация се постигат при работа в часовете за ООП и РП, но заниманията в групите за ЦОУД допринасят за повишаване на качеството им, както и за интерпретиране и прилагане в практиката на вече получени и затвърдени знания. Дейностите на учениците в часовете за занимания по интереси на тема „Билките-

интересни и полезни“ бяха стъпка в природосъобразния начин на живот: пътят на търсенето, изследването, експериментирането, на риска и грешката; на приятелството, доверието, подкрепата и партньорството; на ясното осъзнаване на целите и действията за тяхното постигане; на свободния и отговорен избор. Те усвоиха много нови знания и умения, развиха ключови компетентности, превърнаха училището в място за игра, в което осъществиха плавен преход между играта и ученето.

Източници

1. МОН, практическо ръководство – „Компетентностният подход – методологическа основа на съвременното образование“.
2. Щукина, Г. И. Актуальные вопросы формирования интереса в обучении. Москва: Просвещение, 1984 г., с.45
3. Щукина, Г. И. Актуальные вопросы формирования интереса в обучении. Москва: Просвещение, 1984 г., с.47
4. Десев, Л. Психология на учебния процес. София: ЦИУУ, 1993 г.

References:

1. МОН, prakticheskoto rakovodstvo – „Kompetentnostniyat podhod – metodologicheska osnova na savremennoto obrazovanie“.
2. Shtukina, G. I. Aktualnyye voprosy formirovaniya interesa v obuchenii. Moskva: Prosveshchenie, 1984 g., s.45
3. Shtukina, G. I. Aktualnyye voprosy formirovaniya interesa v obuchenii. Moskva: Prosveshchenie, 1984 g., s.47
4. Desev, L. Psihologia na uchebniya protses. Sofia: TsIUU, 1993 g.

Адрес за кореспонденция:

Янка Лазарова

E-mail: lazarova@parvo-gd.org